

Vertrouwen in assurance services

ASSURANCE SERVICES

Drs. J.G. Groeneveld RA RV

De manieren waarop wij onszelf – en anderen – over dagelijkse en minder dagelijkse dingen geruststellen zijn legio aanwezig. We vergrendelen, sluiten, coderen en bewaken. Waarheid kan worden beëdigd; diploma's garanderen deskundigheid; certificaten bezegelen kwaliteit; merken fungeren als keurmerken; verzekeraars vergoeden schade; kredietbewakers verkopen informatie; exclusieve kringen en verenigingen van producenten, handelaars en deskundige dienstverleners bieden vertrouwen.

Dit alles wordt in een metabenedering voorzien van ijkmeesters, toezichhouders, tuchtrechters, wetgevers en regelgevers. De vertrouwensindustrie draait op volle toeren. We hebben geleerd niet naïef te zijn.

Assurance

'... de behoefte aan zekerheid wordt breed gevoeld', kon J.L.P. Piet enkele weken geleden in *Accountancy Nieuws* dan ook met een gerust hart schrijven. Inderdaad wordt vaak in lovende woorden gesproken over aspecten of ele-

menten van zekerheid. Feit, objectiviteit, weten, evenwicht zijn termen die nauw met zekerheid zijn verbonden. Daartegenover staat de opmerking van Mark de Haas in dezelfde serie over assurance services: '*... ondanks zijn vele kwaliteiten is het de accountant nog niet gelukt om in de toekomst te kijken*'. Voor de toekomst worden wel eens termen gebruikt als koffiedik kijken en kristallen bol. Beide informatiedragers zullen op gespannen voet staan met de ISAE-eisen waaraan het IFAC-normenstelsel voor assurance engagement moet voldoen, die Bar-

ara Majoor citeerde. Er zijn – denk ik – maar weinig mensen die koffiedik ijk en kristallen bollen als *betrouwbaar, relevant, begrijpelijk, neutraal* en *volledig* kwalificeren.

remies

och is het een raar ding: die veron-terstelde behoefte van ons aan zekerheid. Velen van ons zijn bereid onzekerheid te aanvaarden als dat naar verwachting tot een relevante beloning leidt. Ondernemen is op dit uitgangspunt gebaseerd. Op dat punt kunnen wij zekerheid juist niet geruiken. Zekerheid die wij met elkaar ennen, maakt een winstgevend bedrijfsleven onmogelijk. Ondernemen ouden in dat risico en onzekerheid in eheer worden genomen. Onder beaalde omstandigheden – dus op een bepaald moment – zijn voor bepaalde ondernemers bepaalde vormen en naten van risico en onzekerheid aanardbaar. Exploitatie daarvan levert aar verwachting een ondernemersnkomen (een premie) op. Assurance ervices moeten worden ingezet teen onaanvaardbare en ongewenste isico's en onzekerheid. Welke dat ijn zal van geval tot geval verschillen. et instrumentarium (zie hiervoor) erschilt ook. Zo ook de aanbieders an deze services, waaronder accountants. Duidelijk is dat voor gebruik an zulke diensten telkens premie noet worden betaald, ten laste van de l genoemde ondernemerspremie.

roductvernieuwing?

De markt voor assurance services is root. Barbara Majoor vroeg zich in januari 2001 in ditzelfde magazine af *...of er sprake is van een verschuiving in dienstverlening of is er slechts sprake van en andere 'labelling' van bepaalde dienstverlening?* Ik denk dat beide ontwikkelingen zich hebben voorgedaan. Act verwijzing naar wat altijd de verouwenfunctie werd genoemd, beveegt de accountant zich vanouds op le markt voor assurance services. Van udsher en niet voor niets noemde de ccountant zich 'de vertrouwensman an het maatschappelijk verkeer'.

Accountants

De aanwezigheid op die markt sluit verschuiving en vernieuwing niet uit en is daarvoor zelfs een voorwaarde. De accountant in de openbare functie beperkte zich aanvankelijk tot controle van financiële verantwoordingen en de daarmee samenhangende 'natuurlijke' adviezen. Het dienstenpakket van accountancy-ondernemingen heeft zich inmiddels aanzienlijk uitgebreid. Barbara Majoor schreef dat *'... accountants ... vanuit hun opgebouwde ervaring met onder andere de interne en externe informatievoorziening, risicovolle vraagstukken en directe betrokkenheid bij ondernemingen als onafhankelijke deskundige een sterke uitgangspositie (hebben) om deze markt met succes te betreden'*. Al lang geleden, lijkt mij zo, is die markt door accountants betreden.

Tegelijkertijd lijkt mij dat generalisering van die ervaring tot *'risicovolle vraagstukken en directe betrokkenheid bij ondernemingen als onafhankelijke deskundige'* niet alleen vraagstukken van assurance services oplost maar ook oproept. Niet voor niets verwijst de IFA Code of Ethics for Professional Accountants naar gevaar van collisie bij combinaties van en – wat mij betreft – *met assurance engagements*, want de autonome adviesfunctie van accountants beperkt zich lang niet altijd tot assurance engagements. Barbara Majoor merkt op dat in de ISAE het begrip 'assurance' als kern van de dienstverlening van accountants centraal staat. Wat mij betreft mag dat laatste worden betwijfeld. Is in de praktijk de dienstverlening door accountants niet al veel en veel ruimer? Of is bijvoorbeeld een samenstellingsopdracht voor een jaarrekening een assurance engagement?

Mate van zekerheid

Mark de Haas schreef dus: *'... ondanks zijn vele kwaliteiten is het de accountant nog niet gelukt om in de toekomst te kijken'*. Dat klinkt een beetje als ware dat laatste ideaal. Naar analogie: Back to the future III. Maar accountants hebben geen tijdmachine en dus geen 'perfect foresight'. Zekerheid is ook

bij accountants niet te koop. Zelfs niet over het verleden. Wel parafraseert Barbara Majoor als ISAE-vereisten voor een high-level assurance engagement dat het oordeel over het object van onderzoek *'een hoge maar niet absolute mate van zekerheid dient te verschaffen'*. Dus uitspraken over betrouwbaarheid en waarschijnlijkheid? Nee, de accountant kan een voorbehoud maken of een afkuring geven. Maar dat wisten we al. En wat die toekomst betreft, zal het 'going concern' tot een veronderstelling beperkt blijven. In accounting steunt de zekerheid op het realisatiebeginsel.

Zoals u zich zult herinneren, schreef Mark de Haas niet concreet over jaarrekeningcontrole. Zijn onderwerp was (web)trust; 'trust issues', waarbij hij als accountant inderdaad alleen certificaten bij het verleden kon geven. Wat hem betreft is vanwege de technische complexiteit 'on line assurance' nog niet mogelijk. Zijn oplossing is vooralsnog dat een accountant verklaringen geeft bij stellige uitspraken van het management omtrent de eigen performance in het verleden. Qua methode komt dat in hoge mate overeen met de vertrouwde verklaringen bij jaarrekeningen. In wezen zijn jaarrekeningen immers ook (verzamelingen van) beweringen van het management.

Geen garantie

De vraag is echter of ten aanzien van zulke 'trust issues' de toekomstverwachting niet veel krachtiger eisen aan de verklaring stelt dan bij de jaarrekeningcontrole het geval is. Staan accountants opnieuw voor een dilemma? Wekken hun verklaringen bij prestaties in het verleden niet te veel vertrouwen in de toekomst? Op dit terrein zou 'high-level assurance' veel misverstand kunnen wekken. Daar mag van mij met grote letters bij worden vermeld dat resultaten die in het verleden zijn behaald inderdaad geen garantie voor de toekomst bieden. ●

Drs. J.G. Groeneveld RA RV is directeur van Wingman Business Valuators B.V., corporate finance adviseurs te Dordrecht/Leidschendam.